

Валерія Шульгіна

Пам'яті Григорія Китастого

Повертаються в Україну твори тих поетів, письменників, композиторів, яких у роки другої світової війни та сталінського лихоліття доля розкидала по світу. Опинившись на чужині, вони продовжували, хто як міг, служити своєму народові.

Збірка «Вставай, народе!», видана коштом Фундації ім. Івана Багряного (США), відкриває невідому донині сторінку літопису музичного життя української діаспори - вокально-хорову творчість видатного діяча української музичної культури, композитора, художнього керівника капели бандуристів ім. Т. Шевченка Г. Китастого. Його ім'я добре знали в Україні у 30-ті й на початку 40-х років. Повеєнні покоління, на жаль, нічого не чули про творчий і громадський подвиг капели, про її величезну концертно-просвітницьку діяльність в еміграції. У НБУВ відбувся вечір, присвячений пам'яті подвижника, і презентація збірки його музичних праць.

Народився Г. Китастий 17 січня 1907 р. в м. Кобеляках на Полтавщині в селянській родині, що вела свій родовід з «козацького стану». В автобіографії він пише: «Батьки мої - Трохим та Оксана Китасті - були уроджені у Кобеляках. За соціальним станом вони належали до найбіднішої безземельної людності».

Батько був надзвичайно співучий, продовжує Г. Китастий, любив пісню «Про Морозенка», церковний хоровий спів, на слух завчив усі найскладніші партії з концертів Бортнянського, Веделя.

Мати була релігійною і добродійною, знала й співала безліч псалмів і кантів. Наука найстаршого брата Андрія в київського іконописця та перебування другого брата Івана у Видубицькому монастирі, напевно, сталися через бажання матері виховувати дітей в глибокому релігійному дусі. Коли Григорій вчився грати на бандурі, захопилися цим і брати, Микола та Іван. Почали виступати як «три брати Китасті - бандуристи». Іван згодом став одним зі стовпів, на котрих трималася капела, диригентом катедрального хору Святопокровської церкви в м. Детройті. Брат Микола в 1918 р. пішов добровільно до армії УНР. За це в 1937 р. його розстріляли.

Григорій замолоду цікавився мистецтвом, брав участь у хорах, співав твори Лисенка, Леонтовича, Кошиця. Вступив у Полтаві до музичного технікуму, співав у хорі місцевого собору та в хоровій капелі. Відвідував концерти полтавської капели бандуристів під проводом Г. Хоткевича. «Після концертів капели у мене особливо загострювалося бажання стати кобзарем, бути разом з ними, з бандуристами. Мое бажання згодом здійснилося: кілька років пізніше я став членом київської капели, а з 1935 р., після об'єднання двох найкращих капел - київської і полтавської - став членом Державної капели бандуристів УРСР».

По закінченні музичного технікуму (1930) Китастий вступає до Київського музично-драматичного інститу-

ту ім. Лисенка. Навчаючись на диригентсько-капельмейстерському факультеті, оволодіває технікою гри на скрипці й корнеті, та найбільше часу присвячує бандурі. Після закінчення навчання на хормейстерському факультеті переходить на композиторський. «Моїм великим щастям було, що мене прийняли хористом до Київської опери. Ця праця дала змогу вивчити оперний репертуар і вижити під час голодомору в Україні».

У Державній капелі бандуристів Китастий був концертмейстером, а потім заступником мистецького керівника.

З початком другої світової війни капелу не включили до списку художніх колективів, що підлягали негайній евакуації, і її було розформовано. З тих артистів, які пішли на фронт, дехто потрапив у полон. Серед них був і Григорій. З полону йому пощастило втекти й повернутися до Києва. В окупованому місті він розшукав 16 артистів і створив нову капелу, давши їй ім'я Тараса Шевченка. Виступи мали значний успіх. Весною капела виїхала в концертну подорож по Волині й Галичині, з якої колектив було відізвано до Києва, а у вересні 1942 р. під виглядом гастролей вивезено до Німеччини.

Два місяці артисти провели в таборі остарбайтерів Шупен 43 в Гамбурзі. Працювали в клепальному цеху, в святкові дні давали концерти для його працівників. Завдяки редактору газети для остарбайтерів «Українець» Андрієві Луцеву капелу вдалося вирвати з-за ґрат. Надійшло повідомлення з Берліна про переведення колективу на концертну роботу. Залишаючись у статусі остарбайтерів протягом усієї війни, капела роз'їжджала по тих німецьких містах, де було найбільше українських робітників. Скрізь виступали з тріумфом. Ці концерти допомагали українцям вижити.

У 1943-1944 рр. капела перебувала на гастролях у Галичині. Там Г. Китастий потоваришував з поетом Іваном Багряним. Ця творча співпраця тривала до останніх днів поета (1963). Твори на його вірші ввійшли в репертуар капели, з яким вона виступала в селах та містах Західної України, перед вояками УПА.

Після війни музиканти опинилися в таборі для

Портрет Г.Китастого
у виконанні І.Багрянного. Олівець.
Турка. 1 травня 1944 р.

Віктор Китастий,
син Г.Китастого. 1974 р.

Андрій Китастий,
син Г.Китастого. 1977 р.

Капела бандуристів ім.Т.Г.Шевченка в Детройті, США. 1950 р. Диригент Г.Китастий.

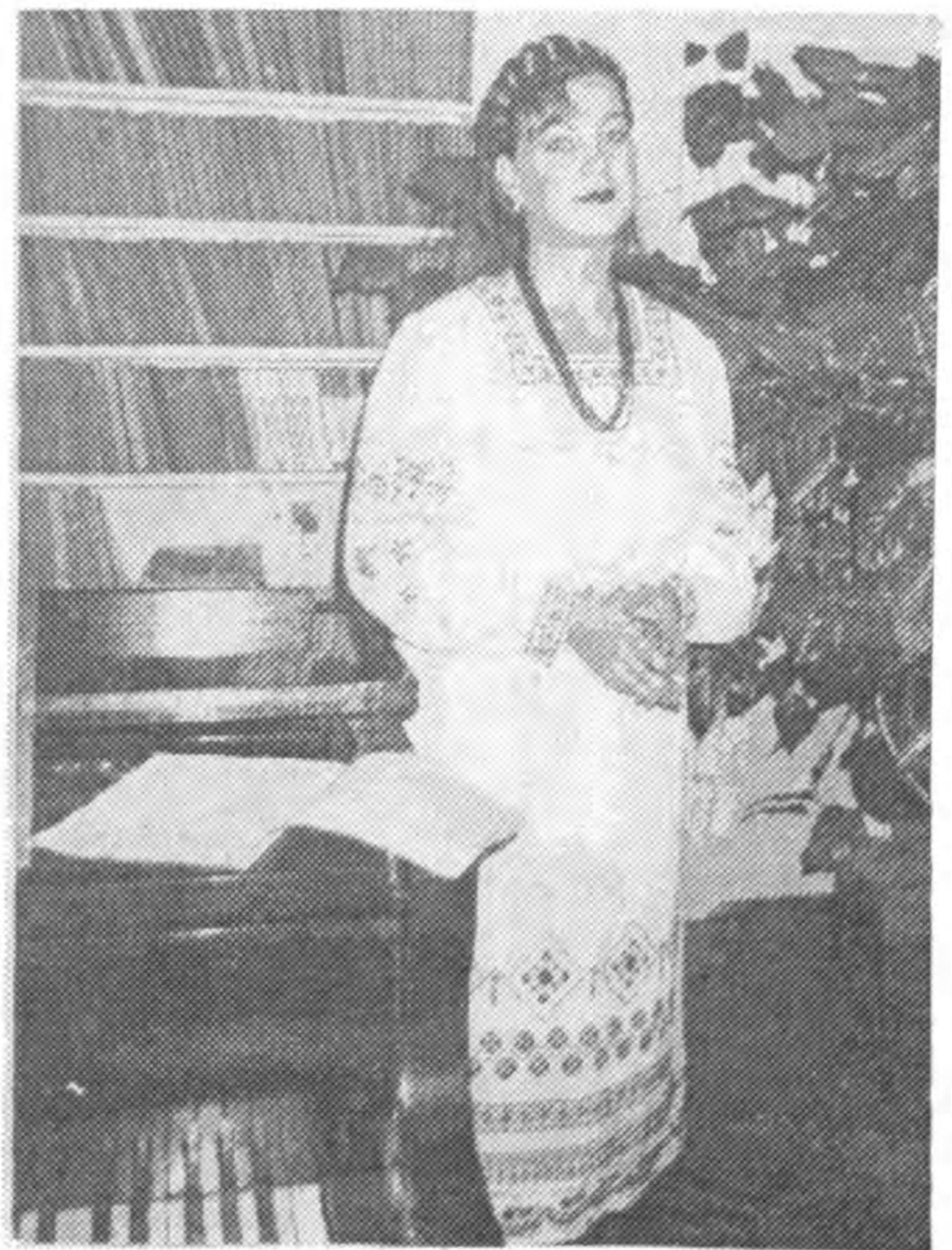
Тріо бандуристів музичної школи №32

Валентина Петренко, Галина Яковенко

Ірина Дудченко, Оксана Шкурат

Наталія Пеліх

В шостий рішучо
вступлю у військ (в.квітні 1984р)
Тригорі Китастого дарую
цей збірник на пам'ять
білінійці АН УРСР ім В.І.Вернадського
в знак немих і музичних висавь
це багачня його чоловіка Тр.Китастого.
Галина Китаста

ЗБІРНИК

на пошану

ГРИГОРІЯ КИТАСТОГО

Дарчий напис дружини Г.Китастого

переміщених осіб. Виступали в таборах по Західній Європі, а у 1949 р. оселилися в Детройті (США). Мистецький колектив гастролював у багатьох містах США, Канади, Західної Європи та Австралії. Намагалися пропагувати бандуру серед молоді української діаспори. Упродовж багатьох років Китастий їздив на курси бандуристів США, Канади, щоб передати молоді свої знання і любов до бандури. Він зробив сотні чудових обробок та перекладень народних пісень для бандури і фортепіано, написав чимало хорових творів, релігійної музики, солоспівів у супроводі фортепіано, бандури, а також інструментальних творів.

Жив він у Детройті, короткий час у Каліфорнії, потім переїхав до Чикаго, де очолив перший ансамбль бандуристів Об'єднання демократичної української молоді. Наприкінці 1967 р. переїхав до Клівленда і звідти їздив на репетиції капели бандуристів у Детройт. Брав активну участь у суспільному та політичному житті української громади в діаспорі. На честь 70-річчя композитора осередок Української революційної демократичної партії (УРДП), членом якої він був, привітав його виданням «Збірника на пошану Григорія Китастого», яку сектору нотних видань НБУВ у 1984 р. подарувала дружина композитора - Галина.

Книга вийшла в 1980 р. коштом Фондації ім. Івана Багряного й містить розвідки, статті, рецензії, спогади, вірші, присвячені ювілярові, деякі його твори.

У 1984 р. Г.Китастий, завжди повний енергії й життя, несподівано захворів і помер. Поховали його на українському православному кладовищі, побіч церкви-пам'ятника в Браунд-Бруці, в штаті Нью-Джерсі.

Збірка «Вставай, народе!» - це перша в Україні публікація творів Г.Китастого, написаних у різні роки. Більшість з них входила до репертуару капели. Видання збірки - помітна подія в культурному житті країни. Повернення на Батьківщину спадщини Китастого означає визнання таланту нашого видатного співвітчизника.

Презентація збірки в НБУВ стала, по суті, вечором пам'яті Г.Китастого, стала справжнім святом, на якому були присутні представники провідних державних ус-

танов, громадських організацій та музичних закладів від Американського Дому, ректорату, кафедри народних інструментів та історії української музики Національної музичної академії України, Центру музичної україністики, Національної комісії з повернення культурних цінностей в Україну при Кабінеті міністрів, Спільки композиторів, Всеукраїнської музичної асоціації, Державної капели бандуристів, Державного заслуженого академічного народного хору ім.Г.Верьовки, Національного театру опери й балету для дітей та юнацтва, кафедри бандури та кобзарського мистецтва Київського інституту культури, кафедри гри на музичних інструментах Українського державного педагогічного університету ім. М.Драгоманова.

Відкрив вечір генеральний директор НБУВ членкор. НАН України О.Онищенко. Про життя та творчість Г.Китастого розповіла завідувача сектором нотних видань бібліотеки проф. В.Шульгіна, про значення творчості та діяльності композитора в розвитку української культури - директор Центру музичної україністики, проректор Національної музичної академії, академік Української академії мистецтв І.Ляшенко, про збірник творів Китастого - директор видавництва «Музична Україна» М.Лінник.

У концерті взяли участь тріо бандуристів музичної школи №32 (клас Г.Яковенко), вихованці Національної музичної академії Лариса Дедюх, Віра Придаток і Тарас Столяр (клас проф. С.Баштана), ансамбль бандуристок Українського державного педагогічного університету ім. М.Драгоманова (клас В.Петренко), солістка Українського народного хору ім.Г.Верьовки Наталя Пелих, солістка ансамблю «Київська камерата» Оксана Шкурат, соліст Національного театру опери й балету для дітей Ігор Пономаренко, концертмейстер Національної музичної академії Ірина Дудченко, лауреати міжнародних фестивалів Валентина Петренко й Галина Яковенко.

На презентації був присутній син Григорія Китастого - Віктор Китастий, директор Американського Дому в Києві.

МАЙСТРИ ХУДОЖНЬОГО ОФОРМЛЕННЯ КНИГИ

Український графік Олена Сахновська (1902-1958)

Обкладинка та ілюстрації до драми-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня». 1929 р.